

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Andra kammaren.

Nr 7.

Fredagen den 31 januari.

Kl. 8 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 innevarande januari.

§ 2.

Föredrogos var för sig och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 33, angående anordnande av årliga s. k. representativa jordbruksräkningar m. m.; och

nr 34, angående förlängd giltighetstid för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket.

§ 3.

Herr *Ekman*s å kammarens bord liggande motion nr 372, som nu föredrogos, remitterades till kammarens första tillfälliga utskott.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 1, 9 B och 12—15.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Mosesson*, nr 373, angående ändring i grunderna för det akademiska befordringsväsendet;

herr *Lovén m. fl.*, nr 374, angående vissa ändringar i förordningen den 29 november 1867 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande;

herr *Petersson* i Lerbäckbyn *m. fl.*, nr 375, angående inrättande av intressekassor för jordbruksarbetare;

herr *Andersson* i Dunker, nr 376, angående ökat skydd mot skadegörelse å växande ungskog;

herr *Sävström m. fl.*, nr 377, angående lantarbetarnas bostadsförhållanden;

herr *Vahlstedt*, nr 378, angående upphävande av 4 § i gällande vägtrafikstadga;

herr *Grapenson*, nr 379, angående åtgärder till jordbruksnäringens skydd och stöd i vissa trakter av Norrbottens län;

herr *Spångberg m. fl.*, nr 380, angående äganderätten till åt industrien upplätta skogsområden;

herr *Molander* nr 381, angående åtgärder för införande av folkregister m. m.;

herr *Aronson m. fl.*, nr 382, angående åtgärder för främjande av en planmässig rationalisering av jordbrukets byggnadsverksamhet;

herr *Hage*, nr 383, angående åstadkommande av större snabbhet i statsförvaltningens arbete för utredningar m. m.; och

herr *Hage m. fl.*, nr 384, angående höjande av bostadsstandarden m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 6.

Interpellation. Ordet lämnades nu på begäran till herr **Lovén**, som anförde: Herr talman! Den ärligen återkommande partiella revisionen av statens järnvägars c:a 800 personvagnar av boggietyp har under senare delen av sistförflutna år blivit föremål för särskild uppmärksamhet. För att på ett tillfredsställande sätt kunna taga emot den resandeström, som förväntas från in- och utlandet till Stockholm under den i år anordnade utställningen, har järnvägsstyrelsen funnit sig nödsakad att, enligt tidigare meddelanden i pressen, låta företaga revidering av ett större antal vagnar än som under normala förhållanden skulle hava varit nödvändigt. För att få denna osedvanligt omfattande revision verkställd inom behörig tid, har järnvägsstyrelsen därvid vänt sig till bl. a. ett par utländska verkstäder, vilket föranlett åtskillig uppmärksamhet, icke minst inom industri- och verkstadsarbetarkretsar inom landet.

Ifrågavarande revisionsarbete, som utlämnats till andra verkstäder än statens järnvägars egna, omfattar enligt uppgift 15 personboggievagnar, varjämte det på nyåret avsetts att ytterligare ett 30-tal dylika vagnar skulle på detta sätt utlämnas för verkställande av revisionsarbeten å desamma. Sistnämnda antal vagnar har därvid utlämnats till inhemska privata vagnverkstäder, vilka efter avgivande av här nedan närmare omnämnda anbud å revision av berörda vagnar, vilket av järnvägsstyrelsen refuserats, inkommit med nytt och för densamma acceptabelt sådant.

Det torde i detta sammanhang böra omnämnas, att den sedvanliga revisionen av personvagnar vid statens järnvägar omfattar mellan 260 å 270 vagnar och utföres i statens järnvägars egna verkstäder.

Vid infordrandet av anbud för berörda arbetes utförande lämnade de i ring sammanslutna Svenska vagnfabrikerna endast ett gemensamt anbud och begärde i detta så höga priser, att de rimligtvis inte kunde accepteras.

Sälunda begärde t. ex. ringen för revision av en vagn 24,550 kronor, medan Kalmar verkstad, vilken står utanför ringen, begärde för samma vagn 14,510 kronor. En liknande prisskillnad förefanns i anbudet från ringens verkstäder och Kalmar verkstad beträffande ytterligare tre vagnar. Revisionen av dessa fyra vagnar överläts därför till Kalmar verkstad. Men något ytterligare revisionsarbete kunde denna fabrik på grund av en nu ineliggande utlandsbeställning icke åtaga sig. Med anledning härav infordrade järnvägsstyrelsen anbud även från ett par utländska fabriker, nämligen A. B Skabo vagnverkstad, Skøyen i Norge, och A. B. Vagnfabriken Skandia, Randers i Danmark.

De båda utlandsfabrikerna lämnade därvid med Kalmar verkstad jämförbara anbud, medan ringen vidhöll sina högre priser. För revision av en viss vagn begärde t. ex. ringen 22,750 kronor, under det att Norgefirman för samma vagn offererade ett pris av 13,500 kronor. Anbudet å revisionen av en annan vagn skilde sig ännu mera; ringen begärde 33,070 kronor och den danska firman blott 14,900 kronor. Resultatet blev att 6 vagnar överlämnas-

des till den danska och 5 till den norska firman. Betecknande för ringfabrikanternas prispolitik är, att för arbeten, vilka före ringbildningen betalats med 23,300 kronor, begäres nu av samma fabriker 31,000 kronor.

Det torde ur synpunkten av det allmännas intresse icke finnas anledning till anmärkning mot att statens järnvägar accepterat de utländska verkstädernas anbud i stället för svenska vagnfabrikernas. Ett motsatt förfarande skulle uppenbarligen ha kunnat betecknas som ett vårdslösande med statens medel.

Den omständigheten emellertid, att statens järnvägar äger egna verkstäder, som, om åtgärder härutinnan vidtagits, torde hava med hänsyn till där tillgängliga maskiner och verkstadsutrustning kunnat mottaga även sistberörda revisionsarbete, måste dock giva anledning till anmärkning mot de av järnvägsstyrelsen vidtagna dispositionerna. På särskild förfrågan lär nämligen verkstadsdirektören vid statens järnvägar medgivit, att vare sig brist på lokalutrymme eller maskinella anordningar skulle varit hindrande för ett sådant arrangemang. Däremot synes den vid statens järnvägars verkstäder för närvarande tillgängliga arbetsstyrkan varit otillräcklig för att verkstäderna skulle kunna inom behörig tid medhinna hela arbetets utförande, varigenom den av järnvägsstyrelsen vidtagna åtgärden blivit nödvändig.

Detta antagande bekräftas också av järnvägsstyrelsen, som meddelat i pressen, att den vid statens järnvägar befintliga verkstadspersonalen icke varit tillräcklig för att ifrågavarande revisionsarbete skulle kunna utföras helt och hållet av statens järnvägars egna verkstäder, då denna personal vore fullt sysselsatt med det normala underhållsarbetet. Om ifrågavarande arbete skulle till önskad tidpunkt verkställts genom statens järnvägars egen försorg, hade det således blivit nödvändigt att nyanställa ett antal verkstadsarbetare. Denna personal skulle emellertid enligt styrelsens förmenande icke kunnat påräkna anställning längre än till framåt vårsidan 1930, då arbetet med de ifrågavarande revisionerna måste vara färdigt. Att för denna relativt korta tid anställa ny personal, som måhända måst tagas från främmande platser med därav föranledda förflyttningar och personliga utgifter för personalen ifråga, ansåg järnvägsstyrelsen icke lämpligt. Det torde vidare, anser styrelsen, icke erfordras något större mått av framsyn för att kunna förstå, att avskedande, på sätt ovan påvisats vara nödvändigt, sedan det tillfälliga arbetet utförts, icke skulle kunna försiggå utan vissa slitningar.

Det bör dock icke ha varit otänkbart för järnvägsstyrelsen att vidtaga sådana föranstaltanden, att revisionerna i sin helhet kunnat företagas vid de egna verkstäderna. Går det att verkställa årliga revisioner å 260 à 270 vagnar, så bör det med litet god vilja och organisationstalang även gå att rusta upp ytterligare något tiotal.

Visserligen torde det efter vad som försports förhålla sig så, att det här är fråga om uteslutande kvalitetsarbetare inom snickare-, målare- och tapetserarefacken — metallarbeten lär det däremot icke vara fråga om — men det har förvissa under den tid som här torde vara ifrågasatt funnits möjligheter för järnvägsstyrelsen att intaga det erforderliga antalet fullgoda arbetare, detta särskilt med hänsyn till att verket vid rekrytering av arbetskraft har hela landet till sitt förfogande på ett helt annat sätt än de enskilda företagnarna. Men det vill synas som om järnvägsstyrelsen alls inte intresserat sig för en sådan utväg.

Då järnvägsstyrelsen som skäl för sin nu påtalade åtgärd framhåller att den förutser, att avskedanden, som påvisats vara nödvändiga, sedan det tillfälliga arbetet utförts, icke skulle kunna försiggå utan vissa slitningar, torde böra framhållas, att man i detta undantagsfall måste finna dessa farhågor åtskilligt överdrivna.

Interpellation.
(Forts.)

Interpellation.

(Forts.)

Man bör visserligen till sitt fulla värde uppskatta järnvägsstyrelsens strävanden att bereda de en gång anställda så jämnt arbete som möjligt och undvika det otrygghetstillstånd för arbetarna, som följer med avskedanden och nyintagningar i ständig växling. Men om personal anställes under uttryckligt angivande av att anställningen på grund av angiven orsak är tillfällig och icke kan påräknas räcka längre än till våren, så torde inte från något håll någon rimlig anmärkning ha kunnat framställas mot järnvägsstyrelsen, om avskedandena också verkställs enligt gjorda utfästelser.

Under de senare åren ha betydande utvidgningar av statens järnvägars verkstäder företagits och nyanläggningar för desammas räkning kommit till stånd. Det är visserligen sant, att verkstäderna samtidigt fått en alltmera ökad arbetsbörda i det reparationsbehovet ökats genom driftens intensifiering, tåghastighetens uppdrivande och ökningen av tågvikten. Men häremot svarar en samtidigt verkställd modernisering av verkstadskomplexen och genomförd rationalisering av arbetsmetoderna bl. a. genom det påbörjade införandet av det av Ford utexperimenterade flytande taktssystemet, det s. k. the belt system. Verkstadsledningen har också som ovan nämnts i nu föreliggande fall förklarat, att vare sig brist på lokalutrymme eller maskinella anordningar förelegat för att nu omhandlade revisioner skulle kunna verkställas enbart å statens järnvägars verkstäder.

Då således verkstädernas kapacitet enligt uppgift är tillräcklig för den ytterligare belastning, de extra revisionerna medföra, men kapaciteten i sin fulla utsträckning dock icke toges i bruk, måste ju detta innebära, att det kapital, som ligger nedlagt i denna tekniska utrustning, ligger outnyttjat. Ehuru man måste tänka sig, att även statens järnvägars verkstäder, då så stora revisionskrav inställa sig, göra extra ordinära ansträngningar, så bli dock inte dess tekniska resurser fullt utnyttjade. Det måste ju innebära, att dessa verkstadsresurser äro för stort tilltagna. För den normala revisionen behövas de icke, ty då skulle de naturligtvis icke vara tillräckliga för ytterligare påfrestning än den normala. Då den tekniska utrustningen vid statens järnvägars verkstäder uppenbarligen erhållit en så stor omfattning, måste väl häri ligga, att man velat vara beredd att möta extra ordinära krav på desammas kapacitet. Men om man vid sådana tillfällen icke utnyttjar denna utrustning utan i stället överlämnar viss del av arbetet till privata verkstäder, då måste man fråga sig, för vilket ändamål dessa resurser äro avsedda. Man synes med bästa vilja i världen inte kunna komma ifrån den slutsatsen, att här föreligger ett kapitalslöseri, som i första hand tynger statens järnvägars och statens finanser men som i övrigt måste vara skadligt för hela landet. Det är visserligen rimligt och vittnar om förutseende, att statens järnvägars verkstadsutrustning är tilltagen med en sådan marginal, att den kan möta opåräknade svårigheter, men då bör också denna marginal vid förekommande tillfällen användas.

Det torde vara nationalekonomiskt ofördelaktigt i allmänhet, att statens järnvägar anlitar privata verkstäder för ett löpande underhållsarbete. Landet måste för detta ändamål hålla dubbla eller flerdubbla verkstäder med dubbla eller flerdubbla administrationer. Statens järnvägars administration torde också belastas lika mycket eller mera än om dess egna verkstäder utfört arbetet, på grund av de syningsförrättningar och jämförande beräkningar m. m., som måste utföras för att konstatera, att inte de privata verkstäderna låta statens järnvägar betala mera för arbetets utförande än vad är skäligt. Men än större och påtagligare blir slöseriet, då statens järnvägars egna verkstäder verkligen äga resurser för arbetets utförande och ledningen det oaktat ändock utlämnar detsamma till privata verkstäder.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens medgivande att få

till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställa *Interpellation.*
följande frågor: (Forts.)

Anser herr statsrådet det riktigt, att statens järnvägar, på sätt i förevarande fall sker, under det arbetslöshet råder i landet, till utländska verkstäder överlåter utförandet av revisioner å statens järnvägar tillhöriga personvagnar?

Är herr statsrådet av den uppfattningen, att statens järnvägar, därest deras egna verkstäders kapacitet det medgiva, bort verkställa ifrågavarande vagnsrevisioner, även om för berörda arbetes fullgörande det varit behövt tillfälligt anställa personal?

I det fall föregående fråga av herr statsrådet besvaras jakande, är då herr statsrådet villig att till vederbörande verks styrelse giva sådana direktiv, att nyssberörda arbeten, vilka kunna utföras å egna verkstäder, också bliva utförda å desamma?

Ifrågavarande anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	9	dagar	fr. o. m.	den	4	febr.,	
	herr <i>Pehrsson</i> i Göteborg	»	5	»	»	»	1	»	
»	<i>Andersson</i> i Grimbo	»	3	»	»	»	1	»	
»	<i>Leffler</i>	»	5	»	»	»	1	»	
»	<i>Aronson</i>	»	3	»	»	»	3	»	
»	<i>Magnusson</i> i Skövde	»	4	»	»	»	4	»	
»	<i>Gustafson</i> i Kasenberg	»	4	»	»	»	1	»	
»	<i>Olsson</i> i Ramsta	»	6	»	»	»	1	»	
»	<i>Öhman</i>	»	2	»	»	»	1	»	
»	<i>Sävström</i>	»	6	»	»	»	1	»	
»	<i>Lindgren</i>	»	3	»	»	»	1	»	
»	<i>Olsson</i> i Mellerud	»	7	»	»	»	1	»	och
»	<i>Andersson</i> i Lindome	»	3	»	»	»	1	»	.
»	<i>Bengtsson</i> i Kullen	»							

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8.21 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 1 februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Malmberg* propositionerna:

nr 41, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Borås stad;

nr 42, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och staden Karlstad;

nr 43, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Strängnäs stad;

nr 44, angående pensionsförbättring åt vissa månadslönare vid marinen;

nr 45, angående försäljning av visst område av övningsplatsen Skedalahed;

nr 46, angående försäljning av en kronan tillhörig lägenhet i Benestads socken av Kristianstads län;

nr 47, angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Ornunga socken av Älvsborgs län;

nr 48, angående försäljning av kronans andel av det till Hedens by i Överluleå socken hörande s. k. Färjstallstorpet;

nr 37, med förslag till lag om bokföring vid enskild järnväg m. m.; och

nr 52, angående pension åt läkaren vid centralfängelset å Långholmen Fredrik Vilhelm Djurberg; samt

av herr statsrådet *Dahl* propositionerna:

nr 53, angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Bondkyrko socken av Uppsala län; och

nr 54, angående anslag till särskild polisverksamhet för uppdragande av olovlig införsel av spritdrycker m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

På förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att onsdagen den 5 innevarande februari företaga val dels av tjugufyra valmän att, jämte ett lika antal valmän från första kammaren, utse revisorer och revisorssuppleanter vid riksbankens avdelningskontor i orterna, dels ock av sex suppleanter för de av kammaren utsedda valmännen.

§ 3.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till kammaren första tillfälliga utskott motionerna:

nr 373 av herr *Mosesson*; och

nr 374 av herr *Lovén m. fl.*;

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 375 av herr *Petersson* i Lerbäcksbyn *m. fl.*;

till kammarens tredje tillfälliga utskott motionen nr 376 av herr *Andersson* i Dunker;

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 377 av herr *Sävström* *m. fl.*;

till kammarens tredje tillfälliga utskott motionen nr 378 av herr *Vahlstedt*;

till kammarens andra tillfälliga utskott motionen nr 379 av herr *Grapenson*;

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 380 av herr *Spångberg* *m. fl.*;

till kammarens andra tillfälliga utskott motionerna:

nr 381 av herr *Molander*; och

nr 382 av herr *Aronson m. fl.*;

till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 383 av herr *Hage*; samt

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 384 av herr *Hage m. fl.*

§ 4.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts under tredje huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp jämte i ämnet väckta motioner blev utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 5.

Vidare föredrogos var för sig och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 6.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 1, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, inbefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Punkten 1, angående förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit i den till riksdagen avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1930/1931 hemställde utskottet, att riksdagen måtte, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra anslag av 150,000 kronor.

*Ang.
förstärkning
av anslaget
till Kungl.
Maj:ts hov-
hållning.*

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr **Spångberg**: Herr talman! I föreliggande utskottsutlåtande ha vi den gamla påminnelsen om de olika mått, varmed den kapitalistiska staten

Ang.
förstärkning
av anslaget
till Kungl.
Maj:ts hov-
hållning.
(Forts.)

mäter, när det gäller de olika medborgarnas och samhällsgruppernas behov. För den parasiterande grupp, som detta anslag utgår till, har regeringen begärt 1,842,000 kronor, och naturligtvis ha utskottets samtliga ledamöter — från högern till socialdemokraterna — enhälligt tillstyrkt förslaget. Jag förstår mycket väl, att det här i riksdagen skulle råda en rörande enighet och fullständig tystnad, om icke vi kommunister vid detta tillfälle — liksom vid så många andra — störde den fruktbarande samverkan mellan de olika partierna. Det kan dock icke hjälpas, att vi även vid denna punkt och även denna gång vilja anföra en mot de övriga partierna avvikande mening. Förevarande anslag skulle vi nog under den kommande riksdagstiden kunna anvisa till andra och nyttiga ändamål.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan vid den här föreliggande punkten, och jag inlägger däri ett principiellt avståndstagande från samtliga anslag till hovstaten och från kungahuset som sådant.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag skall icke upptaga någon debatt i detta ämne, men jag vill göra den ärade talaren uppmärksam på, att första huvudtitelns utgifter sönderfalla i två markanta delar och att, hur det än må gå med den del av anslagen, som särskilt framkallat hans indignation, den andra delen under alla omständigheter kommer att stå kvar. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Härvid var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 2—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Vidare föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 9 B, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna för kapitalökning i avseende å telegrafverket;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till elektrisk värmeledning i Grips-holms slott;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till nybyggnad för länsstyrelsen i Malmöhus län;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning» gjorda framställning om anslag till förbättrade säkerhetsanstalter för inseglingen till Trälleborg; och

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av postverkets fastighet i Trollhättan.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	3	dagar	fr. o. m.	den	2	febr.,	
	<i>Jönsson</i> i Revinge	»	4	»	»	»	2	»	
	» <i>Björkman</i>	»	3	»	»	»	2	»	
	» <i>Jonsson</i> i Eskilstuna	»	4	»	»	»	4	»	
	» <i>Wirsell</i>	»	5	»	»	»	3	»	
	» <i>Waldem</i>	»	4	»	»	»	2	»	
	» <i>Näslund</i>	»	4	»	»	»	2	»	
	» <i>Selberg</i>	»	4	»	»	»	2	»	
	» <i>Olson</i> i Göteborg	»	4	»	»	»	3	»	
	» <i>Källman</i>	»	3	»	»	»	5	»	
	» <i>Johansson</i> i Brånalt	»	8	»	»	»	4	»	
	» <i>Molander</i>	»	4	»	»	»	3	»	
	» <i>Hedvall</i>	»	5	»	»	»	3	»	och
	» <i>Gardell</i> i Gans	»	5	»	»	»	4	»	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.24 e. m.

In fidem
Per Cronvall.